

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ І РЕЗЕРВАМИ ПІДПРИЄМСТВА МЕХАНІЗМАМИ І ІНСТРУМЕНТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО І ФІНАНСОВОГО ІНЖИНІРИНГУ

Сьогодні динамічні і змінювані ринкові умови породжують невизначеність, а, отже, й ризики, що викликають втрати. Якщо ними не управляти, то це виражається в додаткових податкових платежах, наприклад: у Росії – до 45%, в Китаї - до 50%, в Україні - до 40 %, а по претензіях і фінансових санкціях з дебіторської заборгованості: в Росії - до 10%, в Китаї – до 15%, в Україні – до 20 %. Це вимагає від менеджменту підприємства, створення системи захисних заходів у вигляді резервів для самострахування, попередження та перекриття ризиків. Роль цього захисного механізму виконує резервна система. Агрегатами цієї резервної системи є фінансові операції, як фактично здійснювані так і прогнозні, з управління активами і пасивами, хеджування (захисту), страхування та накопичення резервів на рахунках резервів.

Діюче в Україні обліково-аналітичне забезпечення управління ризиками і резервами тільки формально фіксує факт здійснення певних операцій і не дає інформації про прогноз тактичних, стратегічних та гіпотетичних можливостей або негативу про їх систему управління. В той же час, з 50-х років ХХ століття, зарубіжна облікова наука в особі таких її видних представників як: Друрі К. [3]; Джон Ф. Маршал, Випул К. Бансал [2] та вітчизняних - Бланк І.А. [1] та Легенчук С.Ф. [4] запропонували, для системи управлінського обліку, ряд нових механізмів і інструментів у якості бухгалтерського і фінансового інжинірингу.

Вони представляють собою: спеціальний робочий план мега-рахунків агрегатів («Необоротні активи», «Виробництво», «Власний капітал» тощо), виходячи з їх економічного змісту; оцінку здійснюваних господарсько-фінансових операцій в ринкових (справедливих) цінах; моніторинговий похідний балансовий звіт спеціального призначення. Останній розкриває фінансовий стан, для окремих економічних ситуацій, по рівню визначених чистих активів і чистих пасивів, з врахуванням діючих і очікуваних ризиків та резервів

Отже, головним механізмом, що захищає підприємство від впливу зовнішніх ризиків є його резервна система, показниками якої є: 1) чисті активи; 2) чисті пасиви; 3) цінова складова; 4) зони фінансового стану: активна, пасивна, нульова (нейтральна).

Що стосується перших двох, основних, показників, то під ними розуміється необхідність визначення саме агрегованих (комплексних) показників власності у вигляді чистих активів та чистих пасивів. Чистою вартістю майна (чистими активами) підприємства можуть бути балансова, нульова, ринкова, справедлива, стратегічна та гіпотетична.

Головними елементами концепції обліково-аналітичного забезпечення управління системою резервів і ризиків підприємства є:

- 1) спеціальний (окремий) робочий план мега-рахунків управлінського обліку;
- 2) обліково-контрольні точки;
- 3) реєстр фінансово – господарських операцій;

- 4) системи оцінок;
- 5) облікові агрегати: мега-рахунки і субрахунки до них;
- 6) агреговані проводки за мега-рахунками за методом подвійного запису;
- 7) похідні балансові звіти;
- 8) чисті активи і чисті пасиви.

Виходячи з вимог концепції, пропонується наступна таких п'яти управління резервною системою і ризиками сучасного підприємства, на підставі механізмів і інструментів бухгалтерського і фінансового інжинірингу, через реалізацію таких п'яти моніторингових етапів:

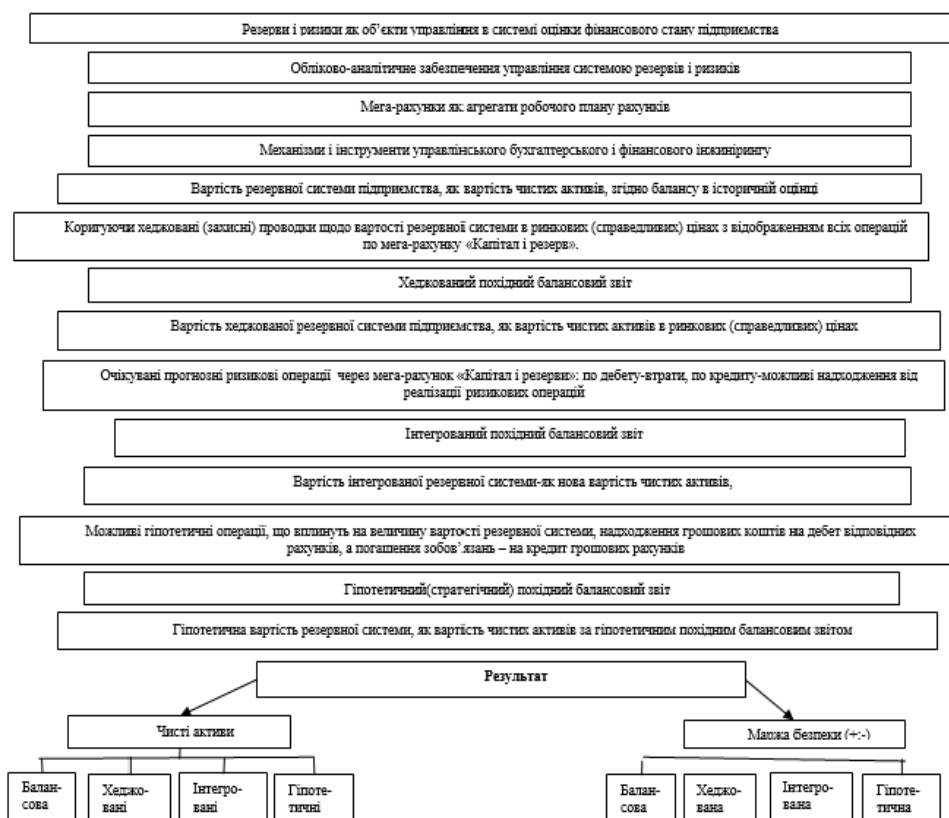
Етап 1. Оцінка (визначення) фактичного стану резервної системи, виходячи із балансової вартості чистих активів в історичній оцінці.

Етап 2. Визначення і оцінка резервної системи, по вартості чистих активів, на підставі хеджування активів в ринковій (справедливій) оцінці та моніторингового похідного балансового звіту, складеного з використанням агрегованих проводок (за мега-рахунками) з коригування балансових активів в історичній оцінці.

Етап 3. Визначення і оцінка хеджованих (скоригованих) на другому етапі балансових чистих активів, за даними інтегрованого похідного балансового звіту, з врахуванням очікуваних ризикових операцій, на підставі агрегованих проводок по коригуванню хеджованого похідного балансового звіту.

Етап 4. Виходячи із моніторингового інтегрованого (зміненого історичного) похідного балансового звіту, здійснюється визначення розміру чистих активів, на підставі їх гіпотетичної реалізації в ринковій (справедливій) вартості і гіпотетичного погашення зобов'язань в адекватних цінах на дату балансу.

Етап 5. Виходячи із порівняння обсягів чистих активів, визначених за історичною вартістю, за хеджуванням з врахуванням ризиків і резервів, одержаних при гіпотетичній реалізації активів і погашенні зобов'язань, визначається маржа безпеки, яка має особливе значення в умовах сьогоденного невизначеного ринкового середовища. Модель обліково-аналітичного забезпечення управління резервами і ризиками наведена на рис. 1.

Рис. 1. Модель обліково-аналітичного забезпечення управління резервами і ризиками підприємства на підставі механізмів і інструментів бухгалтерського і фінансового інжинірингу.

Таким чином, запропонована для системи управлінського обліку, методика моніторингу ризиків і резервів, яка базується на визнаних у всьому світі механізмах і інструментах бухгалтерського і фінансового інжинірингу, дає можливість прогнозувати їх стан для різних економічних ситуацій, що виникають в сучасних конкурентних і невизначених ринкових умовах на українських підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А., *Словарь-справочник финансового менеджера /Бланк И.А// – Киев: «Ника-Центр»; Эльга, 1998, с. 35*
2. Джон Ф. Маршал, Витул К. Бансал. *Финансовая инженерия. Полное руководство по финансовым нововведениям. Перевод с англ. «М., Инфра. М.,- 1998. – 784 с.*
3. Друри К. *Введение в управленческий и производственный учет. М. «Аудит», ИО « ЮНИТИ», 1998. - 774 с.*
4. Легенчук С.Ф., Вольська К.О., Вакун О.В. *Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід. Монографія. Івано-Франківськ 2016- 226 с.*